

~ בזאת יבא אהרן אל הקדש ~

In Search of Solitude: Finding One's Way into the Holy of Holies

ערב יו"כ ה"פ

1# ויקרא טז - ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבא בכל עת אל הקדש מבית לפרכת אל פני הכפרת אשר על הארון ולא ימות כי בענן אראה על הכפרת. בזאת יבא אהרן אל הקדש בפר בן בקר לחטאת ואיל לעלה. ונתן את הקטרת על האש לפני יהוה וכסה ענן הקטרת את הכפרת אשר על העדות ולא ימות. ולקח מדם הפר והזה באצבעו על פני הכפרת קדמה ולפני הכפרת יזה שבע פעמים מן הדם באצבעו.

2# ויקרא טז: יז - וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבאו לכפר בקדש עד צאתו וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל

3# רמב"ם הל' ביאת מקדש ב: א - אין כהן גדול נכנס לקדש הקדשים אלא מיום הכפורים ליום הכפורים, וכהן הדיוט נכנס לקדש לעבודה בכל יום.

4# שם הלכה ב - והוזהרו כל הכהנים שלא יכנסו לקדש או לקדש הקדשים שלא בשעת עבודה שנאמר ואל יבוא בכל עת אל הקדש זה קדש הקדשים מבית לפרוכת להזהיר על כל הבית

5# רמב"ם הל' עבודת יוה"כ ד: ב - בשעת הקטרת הקטורת בקדש הקדשים, כל העם פורשים מן ההיכל בלבד ואינן פורשים מבין האולם ולמזבח, שאין פורשים מבין האולם ולמזבח אלא בשעת הקטרה בהיכל בכל יום ובשעת מתן דמים בהיכל כמו שביארנו בהלכות תמידין

6# ס' הררי קדם ח"א עמ' קמו

[ר"ל מלאכים] לא יהיו צאהל מועד. אמר לון מה אמר לי דהוה צר נש, אני אומר הקצ"ה היה". והרי צודאי דאין איסורי ביאת מקדש על מלאכים, ובע"כ דא"י דין איסור ביאת מקדש, אלא דהוה תנאי צסדר ולורת העבודה צקודש, שתהיה צפרישת כל אדם, וגם כניסת מלאכים מעכצת את העבודה. ומיושב הא דלא מנה הרמב"ם והרמב"ן ללאו זה כלאו צפ"ע צמנין תרי"ג, אך להמבואר מיושב, דלאו זה אינו איסור ביאת מקדש, אלא הוא חלק מדיני עבודה צקודש.

ואמר הגר"מ ז"ל, דאין איסור זה איסור ביאת מקדש על הגצרה ליכנס להיכל בשעת כפרה, אלא הוא דין צסדר ולורת כפרה צקודש, שדינה להיות כשאין אדם צאהל מועד. והציא יסוד לזה מדברי הירושלמי (יומא פ"ה ה"ב) לגבי שמעון הצדיק שצכל שנה ושנה שהיה נכנס לבית קדה"ק, היה זקן אחד עטוף לבנים ולבוש לבנים נכנס עמו, ואמר עלה צירושלמי "צעון קומי ר' אבהו, והא כתיב וכל אדם לא יהיה צאהל מועד צבואו לכפר צקדש עד לאתו, אפילו אותן שכתצו צהן ודמות פניהם פני אדם

ברם, האמת היא שאין זה איסור על האדם לבא במקדש, כי אם דין בסדר העבודה שצריכה להתבצע דוקא בהעדר כל אדם. יעיד על כך לשון הרמב"ם "פורשין כל העם" (פ"ד מעבודת יוה"כ ה"ב), משמע שאין אזהרה מיוחדת על העם לפרוש, רק שלצורך העבודה העם פורש.

7# ס' משלחן גבוה ויקרא עמ' קלז

8# שמות לד: ג - ואיש לא יעלה עמו וגם איש אל ירא בכל הקר גם הצאן והבקר אל ירעו אל מול הקר ההוא

9# רש"י שם - ואיש לא יעלה עמו - הראשונות על ידי שהיו בתשואות וקולות וקהלה, שלטה בהן עין רעה, אין לדך מדה יפה מן הצניעות

10# מס' ראש השנה יח. - בראש השנה כל באי העולם עוברין לפניו כבני מרון. מאי כבני מרון? הכא תרגימו כבני אמרנא. ריש לקיש אמר: כמעלות בית מרון. אמר רב יהודה אמר שמואל: כחיילות של בית דוד.

#11 רש"י שם - ככבשים שמונין אותן לעשרן, ויוצאין זה אחר זה בפתח קטן, שאין יכולין לצאת כאחד. **כמעלות בית מרון -** הדרך קצר, ואין שנים יכולין לילך זה בצד זה, שהעמק עמוק משני צידי הדרך. **מרון -** לשון מרות ואדנות, וכך היו מונין אותם יוצאים זה אחר זה, בצאתם למלחמה.

#12 פיוט 'ונתנה תוקף' - כְּבִקְרַת רוּעָה עֲדָרוּ, מְעֵבֵיר צֹאנוּ תַּחַת שְׁבָטוֹ, כֵּן תַּעֲבִיר וְתִסְפֵּר וְתִמְנָה, וְתִפְקֹד נֶפֶשׁ כָּל חַי, וְתִחַתֵּךְ קִצְבָה לְכָל בְּרִיּוֹתֶיךָ, וְתִכְתֹּב אֶת גְּזֵר דִּינָם

#13 עלי שור ח"ב עמ' תיג-ד

ואם תאמר: מי אומר שאני חייב להיות יחידי, וכי לא יספיק להיות «סתם אדם»? בוא ואראך משנה מפורשת בפ"ד דסנהדרין: «לפיכך נברא אדם יחידי ללמדך שכל המאבד נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא וכל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא... ולהגיד גדולתו של הקב"ה שאדם טובע כמה מטבעות בחותם אחד – כולן דומין זה לזה, ומלך מלכי המלכים הקב"ה טבע כל אדם בחותמו של אדה"ר ואין אחד דומה לחברו. לפיכך חייב כל אחד ואחד לומר בשבילי נברא העולם». הרי אדה"ר נברא «יחידי», ויחודיות זו היא נחלת כל בני העולם. אדם המעלה את ענין יחודיותו על דעתו צריך להודיע: הרי מכל בני העולם החיים עכשו אין אף אחד הדומה לו. מכל בני העולם שחיו מאדה"ר עד היום לא היה אחד שהיה דומה לו, ועד סוף כל הדורות לא יהיה אף אחד הדומה לו באותו הרכב של כחות, תכונות, סגולות, מעלות וחסרונות! לפיכך כל אדם הוא «יחידי», עד שהוא חייב לומר «בשבילי נברא העולם!»

#14 הגר"ד סולובייצ'יק זצ"ל / ס' על התשובה

ובעוד שווידוי של כפרה אפשר לאומרו וצריך לאומרו יחד עם הש"צ, הרי אי-אפשר כלל לעשות שליח לטהרה. טהרה היא חובת גברא. אי אפשר לטמא לשלוח שליח למקווה לטבול עבורו. אי אפשר לשלוח שליח שירים אותך מן הזוהמה אל הקדושה, מן הטומאה אל הטהרה. הלא כך היה כהן גדול אף הוא "מתכוון כנגד המברכים" ואומר להם, מה שנוגע לקרבנות, לכפרה, לעיצומו של יום, הרי אנחנו עוסקים בעבודה, אבל מה שנוגע לטהרה, זאת איני יכול לעשות עבורכם, זאת עליכם לעשות כל אחד בלבד – ואומר להם: "תטהרו!"

#15 משלי יד:ב - הוֹלֵךְ בְּיִשְׁרוֹ יֵרָא ה' וְיִנְלוֹז דְּרָכָיו בּוֹזֵה.

#16 פ' הגר"א שם - כי כל אדם צריך ללכת בדרכו הצריך לו, כי אין מדות בני אדם שוים זל"ז, ומחמת זה הוא רגיל בעבירה הבאה מאותה מדה וצריך לגדר עצמו מאד בזה, ומה שאין חבירו צריך לזו השמירה וחברו צריך לגדר אחר, ולכך הולך בישרו, בדרך היושר **שלו**, אע"פ שבעיני הבריות הוא רע כי אינם יודעים זה שהוא צריך, ואעפ"כ הוא הולך בישרו – הוא ירא ה'

#17 מס' אבות ג:ט - רבי חנינא בן דוסא אומר כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו אין חכמתו מתקיימת

#18 מהר"ל פ' דרך החיים שם -

(ט) כל שיראת חטאו וכו'. מה שאמר יראת חטאו והלא אינו חוטא ולמה אמר חטאו והוי ליה לומר כל שיראתו מן החטא קודמת למעשיו. ואין זה קשיא כי כל אדם מוכן לחטא כדכתיב (קהלת ז') אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, ואמר כל שיראת חטאו שהוא מוכן לו היראה מן החטא שהוא מוכן אליו קודמת למעשה. ובא לומר

התנהגותו של

אדם צריכה להיות מתאימה למהותו, כמו לבוש התפור על מדתו, לא ארוך מדי ולא קצר מדי. הניגוש לעבודה פרטית יימנע מלחקות מילי דחסידותא שהוא רואה אצל אחרים אם אין הכרח פנימי לו לדברים אלה. אדם פשוט בשפל המדרגה המתמודד להתנהג כאחד הגדולים — "מיחזי כיוהרא", או הוא "יוהרא" ממש. בוא וראה כיצד דקדקו בזה לפנינו בישראל: איתא בב"ק נט, א כי אליעזר זעירא עמד בשוק לבוש כמנהג אבלים. מצאוהו אנשי הריש-גלותא ושאלוהו על לבושו. אמר להם שהוא מתאבל על ירושלים. שאלוהו: האתה חשוב להתאבל על ירושלים? חשבוהו ל"יוהרא" וחבשוהו במאסר עד שנתברר שהוא אדם גדול. — מאידך — אדם חשוב המתנהג כאחד הפשוטים בעם, אין זה מכיר את מקומו, והרבה יותר ממה שהוא עושה נדרש ממנו.

ונתאר לעצמנו: כשאדם בא לדין ושואלים אותו למה עשה כך וכך, והוא יענה שהוא עשה "סתם כך", ואם ישאלוהו הלאה יענה שכולם עשו ולכן גם הוא עשה. ואם ישאלוהו הלאה: ומה אתה חשבת? הוא יענה שלא חשב כלום. ואם ישאלוהו על מצוות שעשה מה היתה כוונתו בהן, והוא יגיד שוב שעשה "סתם". ואם ישאלו שוב מה ראה על ככה לעשות כל המצוות שעשה, והוא יגיד שהציצית הלבשה לו אמו בהיותו קטן, והברכות לימדוהו בחדר, והתפילין קנה לו אביו, וגם ללמוד תורה שלחו אביו. ואם ישאלוהו הלאה: אבל אתה מה חשבת, והוא יענה שוב: "סתם!" — איך "סתם-אדם" זה יעמוד בדין! איה איפה עצמיותו!

#21 Sanctity of the Synagogue (Rabbi Norman Lamm) p. 116 - The entire concept of "family pews" is in contradiction to the Jewish spirit of prayer. Prayer means communion with the Master of the World, and therefore withdrawal from all and everything. During prayer man must feel alone, removed, isolated. He must then regard the Creator as an only Friend, from whom alone he can hope for support and consolation. *Behold, as the eyes of servants look unto the hand of their master, as the eyes of a maiden unto the hand of her mistress; so our eyes look unto the Lord our God, until He be gracious unto us* (Psalms 123:2)

התפילה היא מעמד עליון, המצריך הכנה והתייחסות נאותה - "קרוב והגשה". התפילה נמצאת ב"מקום" אחר. אין היא המשך ישיר, לכל מה שקדם לה, למה שעסקנו בו לפני התפילה, לאווירת חיי היום-יום הקיומיים, בעוד האדם עוסק בהווה וב"עכשיו". בתפילה, אנו ניגשים לעמוד לפני המלך ולבטא את הכמיהה שלנו להיות קשורים לגדול עצום, קשורים לְסֶדֶר, הכולל באמת עולם ומלואו, וְלֵאמֹת נצחית ועליונה, החובקת את המציאות כולה.

להגיע כראוי למעמד התפילה וליצור בנפש את השינוי הנדרש למעבר קוטבי זה מהעולם הקודם, אין זה פשוט כלל ועיקר. אם לא ניגשים נכון אל התפילה, עלולים להקטין וְלַגְמֹד אותה, והיא עלולה להיות המשך ישיר מְדַי לכל מה שעסקנו בו קודם לכן.

התפילה חייבת להיות מרוממת באמת, כדי להעניק את "מנות החיים" הטהורות, הנדרשות כאוויר לנשימה לחיינו הזמניים.

לשם כך ישנן פעולות הכנה, "מדרגות טיפוס לפסגות גבוהות", המקרבות אותנו לעניינה של התפילה, כדי שניגש אליה נכון ומתוך יחס ראוי. זהו עניינן של הפסיעות הקודמות לעמידה בתפילה.

23# מס' אבות ג:ד - רבי חנינא בן חכינאי אומר הנעור בלילה והמהלך בדרך יחידי והמפנה לבו לבטלה הרי זה מתחייב בנפשו

24# פ' רבינו יונה שם - מפני שהם שעות רצויות אין לו לחשב בהן כי אם דברים רצויים לפני המקום ב"ה אלו הן דברי תורה שאותן שעות כמה הם חשובות וראויות למחשבת התורה כי אין לו מלאכת לעשות ואיננו שומע קולות בני אדם. ואם יפנה לבו לבטלה מתחייב בנפשו שמפסיד זמן כי תוכל להיות לו מחשבה ברורה ונכונה ומסירה אותו מהרהור דברי תורה

25# שפתי חיים (מידות ועבודת ה' ב) עמ' סד

יש להוסיף בכיאר הדבר מדוע הוא מתחייב בנפשו, ידוע הפתגם "זמן הוא כסף" כי ע"י ניצול הזמן לעבודה ולעסקים אדם מרויח כסף, על כך אמר מו"ר הרב מפוניבז' זצ"ל שזמן הוא לאין ערוך חשוב יותר מכסף, כי "זמן הוא חיים", שהרי חיי האדם מורכבים מהזמן העובר. והוסיף עוד בשם החפץ חיים זצ"ל הוכחה לחשיבות הזמן - ואפילו זמן מועט, ממה שאמרו חז"ל על הגוסס הנוטה למות "והמעצים עם יציאת הנפש הרי זה שופך דמים" (שבת קנא:), וכך פסק הרמב"ם (הל' אבל פ"ד ה"ה) "והנוגע בו [בגוסס] הרי זה שופך דמים... וכל המאמץ עם יציאת הנפש הרי זה שופך דמים", ומה אם מאבדים רגע אחד מחייו של אדם גוסס - שברוב המקרים הוא קרוב למיתה ואינו יכול לתפקד בצלילות דעת - בכל זאת נחשב הדבר למעשה רציחה, מפני שאפילו רגע של חיים כאלו יש לו יעוד ומטרה, על אחת כמה וכמה, כאשר אדם מבטל רגע - וכפי הביטוי השגור "הורג את הזמן" - באמצע חיים תוססים, כאשר הוא בצלילות הדעת מוחלטת, הרי הוא בודאי שופך דמים.

לכן המהלך בדרך יחידי שהוא בשלוח ובמנוחת הנפש בלי שום מפריע, ויכול לנצל את הזמן לחשוב בתורה, ומפנה את לבו לבטלה, הריהו מתחייב בנפשו, כי הוא שופך דמי עצמו בכובו החיים לריק. נמצינו למדים, שאדרבא, דוקא בדרך קיימת אפשרות קלה יחסית להתרכז במחשבות של תורה ויר"ש מתוך רגיעה ומנוחה.

The End of Solitude (William Deresiewicz) "...There is an analogy, it seems to me, with the previous generation's experience of boredom. The two emotions, loneliness and boredom, are closely allied. They are also both characteristically modern. The Oxford English Dictionary's earliest citations of either word, at least in the contemporary sense, date from the 19th century. Suburbanization, by eliminating the stimulation as well as the sociability of urban or traditional village life, exacerbated the tendency to both. But the great age of boredom, I believe, came in with television, precisely because television was designed to palliate that feeling. Boredom is not a necessary consequence of having nothing to do, it is only the negative experience of that state. Television, by obviating the need to learn how to make use of one's lack of occupation, precludes one from ever discovering how to enjoy it. In fact, it renders that condition fearsome, its prospect intolerable. You are terrified of being bored — so you turn on the television.

I speak from experience. I grew up in the 60s and 70s, the age of television. I was trained to be bored; boredom was cultivated within me like a precious crop. (It has been said that consumer society wants to condition us to feel bored, since boredom creates a market for stimulation.) It took me years to discover — and my nervous system will never fully adjust to this idea; I still have to fight against boredom, am permanently damaged in this respect — that having nothing to do doesn't have to be a bad thing. The alternative to boredom is what Whitman called idleness: a passive receptivity to the world.

So it is with the current generation's experience of being alone. That is precisely the recognition implicit in the idea of solitude, which is to loneliness what idleness is to boredom. Loneliness is not the absence of company, it is grief over that absence. The lost sheep is lonely; the shepherd is not lonely. But the Internet is as powerful a machine for the production of loneliness as television is for the manufacture of boredom. If six hours of television a day

creates the aptitude for boredom, the inability to sit still, a hundred text messages a day creates the aptitude for loneliness, the inability to be by yourself. Some degree of boredom and loneliness is to be expected, especially among young people, given the way our human environment has been attenuated. But technology amplifies those tendencies. You could call your schoolmates when I was a teenager, but you couldn't call them 100 times a day. You could get together with your friends when I was in college, but you couldn't always get together with them when you wanted to, for the simple reason that you couldn't always find them. If boredom is the great emotion of the TV generation, loneliness is the great emotion of the Web generation. We lost the ability to be still, our capacity for idleness. They have lost the ability to be alone, their capacity for solitude.

And losing solitude, what have they lost? First, the propensity for introspection, that examination of the self that the Puritans, and the Romantics, and the modernists (and Socrates, for that matter) placed at the center of spiritual life — of wisdom, of conduct. Thoreau called it fishing "in the Walden Pond of [our] own natures," "bait[ing our] hooks with darkness." Lost, too, is the related propensity for sustained reading. The Internet brought text back into a televisual world, but it brought it back on terms dictated by that world — that is, by its remapping of our attention spans. Reading now means skipping and skimming; five minutes on the same Web page is considered an eternity. This is not reading as Marilynne Robinson described it: the encounter with a second self in the silence of mental solitude."

שעות כאלו שהבידוד באה מאליה אל האדם — הן מבחן עבורו עד כמה הוא חי ברוחניות. כשבאה לו שעה שקטה, והוא ממלא אותה מחשבה והתבוננות — סימן כי הוא בעל שכל עיוני.

#27 עלי שור ח"א עמ' קעח-

הרבה בני אדם בורחים משעת־בידוד כבורח מן האש. בשעה כזו הם נעמדים פתאום פנים אל פנים מול אדם זר אשר אין להם כל ענין להכירו, והם ממהרים לצאת ממחיצתו... כי בשעה שקטה זו נעמדים מול עצמם, ולעצמם הם רחוקים וזרים מאד...

בר־דעת מחפש שעת־בידוד כי בה הוא מרגיש שהוא מתקרב אל עצמו ולעולמו. לא רק שעה כזו הבאה לו במקרה הוא מקבל כמתנה, אלא אף הוא קובע לו שעה כזו מדי פעם בפעם*.

אין כאן דברי חסידות. כל אדם בריא בנפשו, מעורב בדעתו עם הבריות, מרגיש הכרח פנימי להתייחד עם עצמו לעתים, ואם אינו מספק דרישה פנימית זו, הוא גורם נזק רב לנפשו.

מתוך הבידוד והשתיקה צומח כח המחשבה, הולך ומתחזק השכל העיוני, הולך ונחלש ה"שכל הדברי". עדיין אין זה התקון השלם ל"יסוד הרוח" ולדברים בטלים, אך זוהי ההכנה העקרית לכך.

"ושם תמורת רוב דבריך אורך מחשבתך והתמדת בחינתך והחשבון עם נפשך" (חוה"ל שער הפרישות פ"ה).

לולא הלילה — לא ידענו מה הם כוכבים. כיצד? הרי בשעות היום השמש מאירה את הארץ ומסתירה מעינינו את הכוכבים. כל שימת לבנו נתונה אז לחיים הארציים. רק עם שקיעת החמה וירידת חשך על הארץ מתגלים הכוכבים ופותחים לפנינו אופקים חדשים, כמעט אין־סופיים.

כן הוא בעולמו הפנימי של האדם: בהימצאו בין הבריות, הרי כל שימת־לבו מרוכזת על ענינים ארציים; יצריו ומדותיו אחוזים בהם, וגם שכלו עסוק בדברים מעשיים — כל אור שכלו והתענינותו מרוכז על "הארץ שבנפש". בצאתנו לשעה מתוך החברה וברדת עלטה על הארץ שבנפש — אז מתגלים לנו השמים שבנפש: מרחב רוחני נפתח לפנינו, עולמות רחוקים נוצצים לעומתנו ככוכבים ומעוררים בנו אהבה ויראה, כיסופי קדושה וחסד — ולולא שעת־רצון זו של התבודדות לא ידענו מהם כלל!

”יקרא אל שמים מעל ואל הארץ לדין עמו — יקרא אל שמים מעל זו נשמה.
ואל הארץ לדין עמו זה הגוף” (סנהדרין צא, ב). השמים שבנפש זוהי הנשמה,
הארץ שבנפש הם הם כחות הגוף.
אם יש את נפשך לראות את שמי־הנפש על כוכביהם — האפיל לשעה עסקי
הארץ, התבודד — ויתגלו בקרבך רוממות וטוהר, קדושה וכיסופי־נצח.
זוהי — בדידות.

#28 ביאור הלכה ס' תקע"א - עיין במ"ב וראיתי להעתיק פה מה שכתב השל"ה בשם ספר חרידים וז"ל שמצא
בתוך ספרי המקובל האלקי חסידא קדישא הרב ר"י לוריא אשכנזי ז"ל בספר אחד כתיבת יד כל מה שתמצא
בסיגופים כו' לא נזכרו אלא למי שאין עמלו בתורה אבל מי שתורתו אומנתו ויודע דעת ויראת ד' לא יחלש ולא
יתבטל מלימודו אך יום אחד מן השבוע יתרחק מבני אדם ויתבודד בינו לבין קונו ויתקשר מחשבתו בו כאלו כבר
עומד לפניו ביום הדין וידבר לאל ית' כאשר ידבר העבד אל רבו ובן אל אביו. והעתיקו זה האחרונים.

#29 רמב"ם שמנה פרקים להרמב"ם פרק ד - האדם השלם צריך לו שיזכור מדותיו **תמיד**, וישקול פעולותיו,
ויבחן תכונות נפשו **יום יום**, וכל מה שיראה נפשו נוטה לצד קצה מן הקצוות, **ימהר** ברפואה, ולא **יניח** התכונה
הרעה להתחזק בשנותו מעשה הרע, כמו שזכרנו. וכן ישים לנגד עיניו המדות הפחותות אשר לו, וישתדל לרפאותן
תמיד, כמו שזכרנו, שאי אפשר לאדם מבלתי חסרון

#30 חובות הלבבות שער הפרישות פרק ה - וכאשר תרצה לעמד על ברור מה שזכרתי מרוב חטאי הלשון, קבל על
עצמך לזכר מה שיצא מלשונך ביומך בהתחברך עם בני אדם והתערבך בם, ואם תוכל לכתבו, עשה. ואחר כך
העבירהו על לבך והעלהו במחשבתך, בעת שאתה פנוי מן העסקים בלילה, ותראה מה שיש ממנו לצורך ומה שיש
ממנו מותר, לא יועיל לך, ומה שממנו מביא ההיזק אליך, כמו הכזב והרכילות והשבועות ולשון הרע. ואז יתברר
לך חסרונו ותראה בו מעוותך. ופקד זה ממך תמיד כפקדך מעוות אויבך, ולא תתמיד בזה זמן מועט, עד שיתקן
לשונך וימעטו דבריך.

#31 ס' לבוש יוסף במדבר עמ' קטו

ככל התורה יש פרשיות פתוחות וסתומות ואילו בפרשת בלק אין בכלל.
והטעם הוא משום שיסוד כל התורה היא ההתבוננות בין פרשה לפרשה,
ועל ידה להפיק את הלקחים למעשה, ולכן יש פרשיות פתוחות וסתומות. לא
כן בלעם, כל מהותו היתה חוסר התבוננות בין פרשה לפרשה, ולכן נבואתו
בדרך מקרה, ולהבדיל משה רבינו כל מעשיו היו שקולים ומדודים.

**כמו כן אמרו באבות דר' נתן (פ"ו-ב') שתחילתו של רבי עקיבא שכל משנה
והלכה שלמד היה שואל: אימרה זו למה נכתבה? משנה זו למה נאמרה?
ומתבונן בינו לבין עצמו, ועל כן זכה להיות רבי עקיבא ולהעמידן בדברים.
ואילו בלעם לא התבונן כלל וכלל, כי אילו היה מתבונן היה רואה ומבין שאין
טעם לנסות לקלל את עם ישראל, ולכן למרות שהיה נביא נשאר ברשעותו, מכאן
נלמד כמה חשוב להתבונן בחיי היום יום מדוע קרה מה שקרה, האם לא בכדי
לעורר אותנו ממעשים הרעים? ואם פעם שעברה לא התעוררנו לשוב אל ה',
כעת נקבל על עצמנו לעשות חשבון הנפש ולשוב אל ה' (ואביטה אורחותיך ועוד).**